

Opera & Bale

Sanat Dergisi

Sayı 7

170 YIL SONRA SÜREYYADA

ERNANI

VICTOR HUGO VE HERNANI

Camille
Saint-Saëns'in
Operaları

1. BÖLÜM

HAREM BALESİ HATTAŞA'DA

Kapak Görseli: Harem Balesi - Fotoğraf: Tarkan Serengül

Camille Saint- Saëns

Camille Saint-Saëns'in
Operaları
1. BÖLÜM

Ömer Eğecioğlu

Santa Barbara, CA, ABD

omer@cs.ucsb.edu

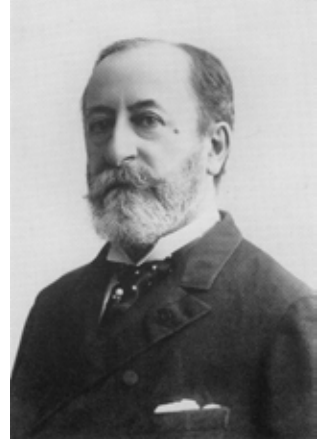
6 Mayıs 1846 Çarşamba akşamı Paris Salle Pleyel'de hasta görünümü, zayıfça bir çocuğun konseri vardı. Orkestra Théâtre des Italiens'in müzisyenlerinden oluşuyordu. Mozart'ın Si bemol K.

450 piyano konçertosu ile başlayan konsere genç sanatçı solo piyano eserleri ile devam etti: Handel'den tema ve varyasyonlar ve bir füg, Kalkbrenner'den tokata, Hummel'dan bir sonat, Bach'dan prelüd ve füg. Son olarak yine orkestrayla Beethoven'ın No. 3 Do minör piyano konçertosunu seslendirdi. Bütün eserler notasız, ezberden çalınıyordu. Bis olarak genç sanatçı dinleyicilerden Beethoven'ın 32 piyano sonatından herhangi birini seçmelerini istedi, ve kendisinin istenen sonatı yine ezberden çaldı. Paris gazetelerine göre çocuğun icrası konservatuvardaki her müzisyeni kıskançlıktan çatlatacak kadar güzeldi. Harika

çocuğun haberleri Amerika'da bile duyuldu. Salle Pleyel'de bu konseri veren çocuk 6 Ekim 1835 Paris doğumlu on yaşındaki Camille Saint-Saëns'tı. Olağanüstü bir müzisyen olacağı belliydi. Konserden sonra annesine sordular "Peki, bu yaşta bunları çalıyorsa oğlunuz, yirmi yaşına geldiğinde hangi müziği çalacak?" Madame Saint-Saëns'in cevabı kehanet gibiydi: "Kendi müziğini çalacak."

Saint-Saëns ondokuzuncu yüzyıl Fransız müziğine adeta bir devrim yaparak girmiş, klasik formları zevk, kültür ve titizlikle işleyip geliştirmiş, 86 yıllık uzun yaşamının sonlarında yaşayan bir klasik statüsüne erişmiştir. Müziğin hemen her dalında eser vermiş olan bestecinin yapıtları arasında senfoniler, senfonik şiirler, oratoryolar, kantatlar, sahne müziği, piyano (5), keman (3), viyolonsel (2) için konçertolar, solist ve koro için değişik tarzda

iskeletlerin Dansı, Hayvanlar Karnavalı ve
Orglu Senfoni'nin bestecisi
Camille Saint-Saëns (1835-1921).

dinî ve din dışı eserler, şarkılar ve çok sayıda oda müziği vardır.

Günümüzde en popüler olan eserleri senfonik şiirlerinden Danse Macabre (İskeletlerin Dansı), org ve iki piyano için Franz Liszt'in anısına ithaf ettiği Do minör 3. Senfoni (Orglu Senfoni), orkestra ve iki piyano için süit Le carnaval des animaux (Hayvanlar Karnavalı) ve keman ve orkestra için bestelediği Introduction et rondo capriccioso'dur.

Saint-Saëns'in Operaları

Saint-Saëns'in yapıtları arasında yayınlanmış ve sahneye konmuş oniki özgün opera olmasına rağmen bunlar arasında dünya opera sahnelerinde kalıcı yer kazanan tek eser, ünlü operası Samson ve Dalila'dır.

Saint-Saëns'in operaları için seçtiği konular genellikle yaşadığı çağla ilgili olmamıştır. Antik Yunan'dan esinlenmiş Phryné (1893), Déjanire (1898) ve Hélène (1903) ve Fransız tarihinden kaynaklanan Étienne Marcel (1879), Ascanio (1890) ve L'Ancêtre (1906) gibi konular kullanmıştır.

Yirminci yüzyılın başında yazılmış olan ve zamanın dünya opera repertuarında yer alan sevilen eserleri tanıtan derlemelerde Saint-Saëns'dan genellikle üç opera dahil edildiğini görüyoruz: Samson ve Dalila, Henri VIII ve Proserpine.

Samson ve Dalila dünyanın en sevilen operaları arasında yer alırken bestecinin diğer operaları acaba neden başarılı olamamış? Seçtiği konuların yeterince evrensel ve ilginç olmadığı düşünülebilir. Eleştirmenlere bakılırsa bu başarısızlığın nedeni Saint-Saëns'in dramatik içgüdüünün yetersiz olması ve müziğinin kullandığı metinlere tam uyum sağlamamasıydı. Neredeyse bir asırdır izlenmemiş olan bu diğer operalara günümüzün gözüyle - ve tabii Saint-Saëns'in üstün zevk ve inceliğine olan güvenimizle - bir daha bakıp değerlendirme fırsatı vermek gerekmez mi? Saint-Saëns'in operalarını beğenmeyip şu veya bu şekilde eksiklikler bulan eleştirmenlerin aynı yargıyı zamanında Samson ve Dalila için de verdiklerini ve tarihin onları yanlış çıkardığını unutmamak gerekiyor.

Toplam üçyüzden fazla yapıtı bulunan ve her çalışması için opus numarası kullanmamış olan Saint-Saëns'in oniki operasına, bu eserlerin ilk gösterim tarihlerine göre sıralayarak bakalım.

La Princesse Jaune (Sarı Prenses), Op. 30

1 perdelik opera

Libretto: Louis Gallet

İthaf: Frédéric Villot

Kompozisyon tarihi: 1872

İlk gösterim: Paris Opéra-Comique, 12 Haziran 1872

La Princesse Jaune (Sarı Prenses) Saint-Saëns'in sahnelenen ilk operası oluyor, ama tarih sıralamasına göre bestelediği ikinci opera. Bestecinin daha önce Paris Opéra-Comique için yazmış olduğu dört perdelik La Timbre d'Argent operasının gösterilmesi çeşitli nedenlerle geciktiği için Opéra-Comique'in yönetmeni besteciye bir alternatif önerdi. Bu da genç şair Louis Gallet'le işbirliği yaparak daha kısa ve sahnelenmesi kolay bir eser bestelemesiydi. Gallet o zaman pek popüler olan Japon hayranlığını da kullanarak Saint-Saëns için uzak doğu öğeleri içeren tek perdelik bir libretto yazdı.

Saint-Saëns özgeçmişinde bu eserin oluşumunu şöyle anlatıyor: "Japonya çok yakın bir zaman önce 'Batı'ya açılmıştı. Japonya ve Japon olan herşey bir çığlık düzeyinde modaydı. Librettistim Louis Gallet ile beraber bir Japon operası yapmaya karar verdik ama Opéra-Comique'in yönetmeni Camille du Locle'ye tamamen Japon temalı bir operayı sahnelemek biraz riskli geldi. Konuyu biraz sulandırmamızı istedi. Onun isteği yönünde mekanı Hollanda'ya taşıdık. Böylece bu küçük yapıt 'Sarı Prenses' adıyla yarı Japon yarı Hollandalı bir opera olarak ortaya çıktı."

Saint-Saëns'in ilk sahnelenen operası (1872)
La Princesse Jaune (Sarı Prenses).

Operada Hollandalı genç kız Léna (soprano) kuzeni Dr. Kornélis'e (tenor) aşıktır. Kornélis ise Japon olan herşeye hayrandır ve özellikle Ming adını verdiği bir Japon prensesin portresine aşık olduğunu düşünmektedir. İçtiği bir iksirle kendisini bir düş dünyasında ve Japonya'da bulur, ama kendine geldiğinde gerçekte sevdiği kızın Léna olduğunu anlar.

Uzak doğu atmosferi Saint-Saëns'in her zamanki aşırıya kaçmayan zarif yaklaşımıyla işlenmiş olan bu eserin sevimli üvertürünü günümüzün orkestra programlarında bulmak mümkün.

Le Timbre d'Argent (Gümüş Çan)

4 perdelik opera

Libretto: Jules Barbier ve Michel Carré

İthaf: Albert Libon

Kompozisyon tarihi: 1865

İlk gösterim: Paris Théâtre Lyrique, 23 Şubat 1877

Le Timbre d'Argent Saint-Saëns'in bestelediği ilk, ama sahnelenen ikinci operası olma özelliğini taşıyor. Metni kaleme alanlardan Jules Barbier, Offenbach'ın Hoffman'ın Masalları'nın, Michel Carré ise Bizet'nin İnci Avcıları operasının librettistidir. İki yazar üzerinde beraber çalıştıkları Le Timbre d'Argent için Saint-Saëns'tan önce en az üç besteciye yaklaşmışlar ama metni kabul ettirmekte başarılı olamamışlardı.

Faust'u andıran öyküde Conrad (tenor) adlı ressam, şeytani temsil eden Dr. Spiridon'un (bariton) kendisine verdiği sihirli gümüş çanı kullanarak her istediğini elde edebilmektedir ama gerçekleşen her isteğinin bedeli olarak kendisine yakın bir insanın ölmesi gerekmektedir. Conrad bu koşula razı olur. Kendisi Hélène'le (soprano) nişanlıdır ama Fiametta (balerin) adlı bir dansöze de aşıktır. Fiametta'yı elde etmek için kullandığı çan iki yakın arkadaşının ölümüne neden olur. Sonunda çanı kırmayı beceren Conrad kan ter içinde uyanarak başından geçenlerin bir kabus olduğunu anlar.

Le Timbre d'Argent'ten sahneler gösteren 1877 tarihli bir gazete kupürü.

Saint-Saëns orijinal librettodan pek hoşnut değildi, librettistlerden bazı değişiklikler yapılmasını istedi. Bunu takiben 1865 yılında Paris'in batısındaki Louveciennes'de operayı iki ay gibi kısa bir zaman içinde besteleyip orkestrasyonu bitirdi.

Eserin gösterilmesi önce opera şirketinin mali sorunları, daha sonra da Fransa-Prusya Savaşı nedeniyle gecikti. Bestelenmesinden prömiyerinin yapıldığı tarihe kadar geçen oniki yıl içinde Saint-Saëns müziği genişleterek eseri Grand Opera (büyük opera) şekline çevirdiyse de Théâtre National Lyrique'teki 1877 prömiyerinde eserin 1865 tarihinden kalan şekli kullanıldı. Le Timbre d'Argent büyük opera olarak ancak 1913 yılında seslendirildi.

Saint-Saëns'in operadan bölümleri Théâtre Lyrique'in yönetmeni Léon Carvalho'ya dinletmesi bile eserin kompozisyonunun bitmesinden ancak iki yıl sonra, 1867'de gerçekleşebilmişti. Le Timbre d'Argent'te sahne alması düşünülen ilk ses sanatçısı da Carvalho'nun lirik soprano eşiydi. Saint-Saëns bu nedenle partiyonda değişiklikler yaptı ama sonuçta prömiyerde rolü Carvalho'nun eşi değil başka bir soprano seslendirdi.

Saint-Saëns şahsen eserin ilk gösteriminin başarılı olduğunu düşündüyse de eleştirmenler aynı fikirde değildi. Operayı olgunluğa erişmemiş genç bir bestecinin istikrarsız çalışması olarak nitelediler. Üstelik 1877 prömiyerinde Hélène'i seslendiren Caroline Salla dramatik soprano olarak sahne alıyor ve Saint-Saëns'in seneler önce lirik soprano için yazdığı müziği hakkıyla söylemekte güçlük çekiyordu. Prömiyerde Dr. Spiridon rolündeki bariton Léon Melchissédech birkaç kez alkışlarla sahneye

çağrıldıysa da bu sanatçı aktör olarak pek başarılı değildi. "Bu nedenle" diyor Saint-Saëns oldukça güvenmiş bir şekilde, "eleştirmenler arasında benim vokal müzik yazmayı beceremediğimi söyleyenler oldu." Bunlarda birisi Le Timbre d'Argent'i "beş saat süren dört perdelik bir kabus" olarak nitelendirmişti. Bunun yanısıra hem Charles Gounod'nun hem de Georges Bizet'nin operanın hayranları arasında yer aldıklarını belirtmekte fayda var.

Samson ve Dalila, Op. 42

3 perdelik opera

Libretto: Ferdinand Lemaire

İthaf: Pauline Viardot

Kompozisyon tarihi: 1868-77

İlk gösterim: Weimar Grand Ducal Theatre, 2 Aralık 1877

Samson ve Dalila operasının afişi.

Samson ve Dalila, Saint-Saëns'in operaları arasında kendini kabul ettirmekte en fazla zorluk çeken, ama buna karşılık günümüzün standart opera repertuarında yer alarak en kalıcı niteliklere sahip olduğunu ispatlamış olan büyük eserlerdendir.

Yıllarca önce Jean-Philippe Rameau, Voltaire'in librettosunu kullanarak Samson operasını bestelemişti. Saint-Saëns da önce bu konuyu bir oratoryo olarak düşünmüş, daha sonra büyük operaya karar kılmıştı.

Besteci Samson ve Dalila'nın yaratılış sürecini

anılarında şöyle anlatıyor: "Genç bir akrabam şairliği olan sempatik bir çocukla [Ferdinand Lemaire] evlenmişti. Gerçekten iyi şiir yazabildiğini ve çok yetenekli olduğunu anladım. Benimle İncil'den bir öykü üzerine bir oratoryo yazmak için çalışmasını önerdim. 'Oratoryo mu?' dedi, 'hayır, daha iyisi bir opera yapalım!' ve İncil'i karıştırmaya başladı. Ben aklımdaki fikri anlattım, bazı sahneler için düşündüklerimin ana hatlarını verdim. Bu fikri manzum hale getirdi. Her nedense müziği bestelemeye ikinci perdeden başladım ve sonra bunu evde seçkin birkaç dinleyiciye çaldım. Hiç kimse birşey anlamadı."

Daha önce gösterilen örnekleri olmasına rağmen Paris dini bir konuda yeni bir operanın sahnelenmesine hoş bakmıyordu. İkinci perdeyi beğendirmeyi bir kez daha başarısızlıkla denedikten sonra Saint-Saëns projeyi rafa kaldırdı. Ancak 1872'de üçüncü operası "Sarı Prenses"i gösterilmesinden sonra bu operaya geri döndü. 1875'de eserin birinci perdesi Paris'te konser şeklinde verildi. Bu halktan ilgi görmediği gibi eleştirmenler tarafından da hiç sevilmedi.

Pauline Viardot'nun yaşlılığı.

Dalila rolü Saint-Saëns'in arkadaşı ünlü Fransız mezo soprano Pauline Viardot (1821-1910) için yazılmıştı. Operanın gösterilmesi gecikince artık rol için çok yaşlanmış olan Viardot yerine ilk Dalila Alman mezo soprano Auguste von Müller oldu.

Besteci eseri 1876'da bitirdi. Paris'te ilgisizlikle karşılanan opera ilk kez Franz Liszt'in desteğiyle Weimar'da gösterildi. Librettonun Almanca çevirisi kullanılan operanın prömiyeri 2 Aralık 1877'de Grossherzogliches Theatre'da Eduard Lassen'in şefliğinde yapıldı. Dalila rolü Pauline Viardot için yazılmıştı ama sanatçı artık yaşlı olduğu için bu rol >>

Alman mezo soprano Auguste von Müller'e (1848-1912) verildi. Prömiyerde Samson'u seslendiren Alman tenor Franz Ferenczy'di (1835-1881). Weimar'da büyük başarı kazanan eserin diğer şehirlerde gösterilmesi ve ardından uluslararası üne kavuşması ise ancak 1890'larda oldu.

Arka planda Samson ve Dalila operasının dekoru ile Paris Opéra'nın içini gösteren bir gravür.

Fransa'da ilk kez 3 Mart 1890'da Rouen'de gösterildi. Başrollerde Carlotta Boss (Dalila) ve Jean-Alexandre Talazac (Samson) vardı. Eserin ilk Paris gösterimi ise Éden-Théâtre'da 31 Ekim 1890'da gerçekleşti. Olumlu karşılanan Paris prömiyerinde Samson rolünü üstlenen yine Talazac, Dalila rolünü üstlenen ise Rosine Bloch'tu. New York Times'ın Paris muhabiri şöyle diyor: "Samson ve Dalila yirmibeş sene önce bestelenmiş ve o zamandan beri Saint-Saëns'in - en iyi operası değilse bile - en iyi operaları arasında yer almıştı. İlginçtir ama, sevilen bir sürü şey gibi bu opera da Paris'e gelmekte geç kaldı. Önce Weimar'da gösterildi, hemen sonra Brüksel'e geldi, hatta Rouen bile Paris'den önce ünlü senfonistin imzasını taşıyan bu değerli eserin tatlı melodilerini zevkle dinledi... operanın ustalıklı düzenlenmiş orkestrasyonu ne müziğin zerafetini ne de melodiyi gözardı ediyor."

Samson ve Dalila'nın Türkiye'de ilk gösterimi ise 6 Mayıs 2000 tarihinde İstanbul Devlet Opera ve Balesi tarafından yapılmıştır.

Samson ve Dalila'nın Saint-Saëns'in sahnelenmiş oniki operası arasında neden baş yeri aldığını anlamak zor değil. Eserde karakterler sanki kapıldıkları bir fırtınanın içinde kendi istekleri dışında kaçınılmaz bir sona doğru sürüklenmektedir. Müziğin yer yer oryantal temalarla süslenmiş tertemiz ve berrak bir yapısı vardır. Konu M.Ö. onikinci yüzyılda Filistin'in Gazze şehrinde geçer.

Birinci perde Samson'u Gazze'deki Yahudi isyanının kahramanı olarak tanıtmakta ve Dagon tapınağının rahibesi Filistinli güzel Dalila ile tanışmasını anlatmaktadır. İkinci perdede Dalila'nın Samson'u baştan çıkarması ve gücünün kaynağı olan saçlarını kestirerek ihaneti, üçüncü perde ise gücünü kaybetmiş ve kör olmuş Samson'un Filistinlilerin çılginca kutlamalarının ortasında kutsal Dagon tapınağını tepelerine yıkması üzerinedir.

Samson ve Dalila operası, Samson'un Dagon tapınağını yıkması ile biter.

Operanın en tanınan yerlerinden olan ve enstrümental uyarlaması günümüzde de konser programlarında yer alan son perdenin oryantal dansı "Bacchanale" önceleri bir Türk marşı olarak düşünülmüştü. Oba ile başlayan ve Dalila'nın dansına eşlik mahiyetindeki bu parça daha sonra orkestranın başlattığı ve vurmali çalgıların güçlendirdiği ritmik bir yapıya ulaşır.

Camille Saint-Saëns, Dalila adını verdiği köpeği ile.

Dalila rolü mezo soprano repertuarı için başta gelen operatik rollerdendir. Dalila'nın sevilen aryaları arasında "Amour, veins aïder ma faiblesse" ve Samson'u baştan çıkarma sahnesinde söylediği "Mon coeur s'ouvre à ta voix" sayılabilir.

Étienne Marcel

4 perdelik opera

Libretto: Louis Gallet

İthaf: Mme veuve Saint-Saëns
(Saint-Saëns'in annesi)

Kompozisyon tarihi: 1877-8

İlk gösterim: Lyon Grand Théâtre, 18 Şubat 1879

Saint-Saëns'in Samson ve Dalila'dan hemen sonra bestelediği tarihsel konulu büyük opera Étienne Marcel annesine ithaf edilmişti. Eser ondördüncü yüzyılda ortaçağ Paris'inin loncaları ile kral ve veliht prens arasındaki sürtüşmeler nedeniyle ortaya çıkan büyük isyanın popüler kahramanı olan Étienne Marcel'i konu alır. Samson ve Dalila'da olduğu gibi, Paris'li yönetmenler Étienne Marcel'i de sahneye koymak istemediler.

Eser ilk kez 1979'un başında Lyon'da gösterildi. Prömiyere Paris'ten gelmiş müzisyenlerin de aralarında bulunduğu çok sayıda seçkin izleyici davet edilmişti. Saint-Saëns'in dinleyiciler arasında bulunduğu icrada orkestrayı Alexandre Luigini yönetti. Artık hatırı sayılır ün sahibi olan bestecinin böyle büyük çaplı bir eserinin başkent Paris değil de Lyon gibi küçük bir şehirde veriliyor olması oldukça ender görülen bir olaydı.

Saint-Saëns'in dördüncü operası Étienne Marcel'in nota kapağı.

Bu prodüksiyon çok pahalıya mal olduğu için Fransız Güzel Sanatlar Müdürlüğü Lyon operaya gösteri masrafları karşılığı olarak 20.000 frank yardımda bulundu. Genellikle renkli yazımı ile dikkati çeken operada bale müziği ve koro için yazılmış olan parçalar yapıtın en değerli yerleri olarak kabul edilir.

Étienne Marcel'in Lyon'dan beş sene sonra gerçekleşen Paris prömiyeri ise pek başarılı değildi;

20 Ekim 1884'te Théâtre du Château-d'Eau'da vizyona giren opera sadece on kez gösterildi.

Saint-Saëns'in dramatik yaklaşımını sert bir şekilde eleştiren Çaykovski, 1883'te Paris'ten yazdığı bir mektupta bestecinin Henry VIII operası üzerine düşüncelerini ifade ederken Étienne Marcel'i de eleştiriyor: "Saint-Saëns'in Henri VIII operası Opéra'da gösterildi. Ben gitmedim, ama gazetelere bakılırsa iyi değildi. Buna şaşırmadım. Diğer operaları, Samson ve Dalila, Étienne Marcel ve La Princesse Jaune, Saint-Saëns'in hiç bir zaman büyük bir dramatik eser yazamayacağına olan inancımı pekiştiriyor."

Tabii Çaykovski'nin kendi dramatik eser yazma yeteneğinin ne kadar başarılı olduğu ve Samson ve Dalila için yaptığı günümüze göre hatalı değerlendirmenin diğer eserler için de geçerli olup olmadığı tartışılabilir.

Étienne Marcel operasının üçüncü perdesinden bir sahne: Notre-Dame meydanında şenlik ateşi.

Henry VIII

4 perdelik opera

Libretto: Léonce Détroyat ve Armand Sylvestre

İthaf: Emmanuel Vaucorbeil

Kompozisyon tarihi: 1882

İlk gösterim: Paris Opéra, 5 Mart 1883

Saint-Saëns Étienne Marcel'den sonra yine Fransa tarihinden alınmış bir epik konu üzerine çalışmak istiyordu. İkinci seçimi ise Cengiz Han üzerine bir operaydı. Ama bunların ikisi de gerçekleşmedi. Önce Charles Gounod'ya teklif edilen ve bestecinin üzerinde çalışmak istemediği Henry VIII librettosu böylece Saint-Saëns'e verildi. Gounod "günümüzün bestecileri arasında operada başarısızlığa uğrama fırsatını Saint-Saëns'a vermek gerek!" diyordu.

>>

Bu eseri çok tutulan Paris Opéra ısmarladığı için Saint-Saëns'ın geri çevirmesi profesyonel çıkarları açısından olarak pek mümkün değildi. Birtakım değişiklikler isteyerek projeyi üstlendi.

Kendisi 1880 yılında Londra'yı ziyaret ettiğinde Buckingham Sarayının müzik arşivlerini de gezmiş ve burada önemsiz bulunduğu bazı notaların arasında bir inci, kendi deyimiyle "enfes bir melodi" görmüştü. Operanın ana temalarından biri, kısa üvertürde de detaylı bir şekilde işlenen bu melodi üzerine kurulmuştur. Daha sonra Will Foster'ın Virginal Book'undan olduğu belirlenen bu nota günümüzde British Library'de bulunuyor.

Henry VIII operasının afişi.

Henry VIII'in librettosu onyedinci yüzyılda yaşamış İspanyol yazar Calderón de la Barca'nın "La cisma in Inglaterra" oyunu esas alınarak yazılmıştır. Tarihi gerçeklere sadık kalmaktan uzak olan libretto olayların dramatik karakterini vurgular. Kralın Anne Boleyn'e olan aşkı, bu aşk uğruna Katolik kilisesinden ayrılmayı göze alması, genç kraliçesi ve İspanyol büyükelçisi Don Gomes arasında olduğunu düşündüğü ilişkiyi açığa çıkarma çabaları operanın ana noktaları oluşturur. Henry'nin efsanevi zalimliği ve saray entrikaları arka plana atılmıştır.

Kral Anne Boleyn'i ihanetle suçlamak isteğiyle yüzüstü bıraktığı eski karısı Catherine'in eline geçmiş olan bir mektubu okumak istemektedir. Ama bütün çabalarına rağmen bunda başarılı olamaz, Catherine ölmeden önce mektubu ateşe atarak yok eder.

Henry VIII operasından bale sahnesi.

Opera üzerine çalışmaya 1880 yılı sonunda İspanya'da başlayan Saint-Saëns çalışmalarına 1881 başında İsviçre'de devam etti. 1882 yazında ise opera bitmişti. Kırkaltı yaşındaki besteci eserin orkestrasyonunu Paris'e en yakın sahil köyü olan Le Tréport'ta tamamladı.

Provalar çıkan aksaklıklar yüzünden birkaç aya yayıldı. Saint-Saëns aryalarda ses sanatçılarına uyacak değişiklikler yaptı ve bir bale müziği ekledi. Henry VIII sonunda 5 Mart 1883'de ilk kez sahnelendi. Başrolde Opéra'nın baş baritonu Jean Lasalle vardı. Catherine'i seslendiren sanatçı Avusturyalı soprano Gabrielle Krauss, Anne Boleyn'i seslendiren ise mezo soprano Alphonsine Richard'dı.

Henry VIII operasında kralın boşanma sahnesi.

Bu operanın son perdesi en beğenilen bölümünü oluşturuyor. Bir eleştirmen perdenin sonundaki dörtlüğü överken, Catherine'in hüznü dolu veda ariasında nasıl birkaç ölçü içinde temponun beklenmedik bir şekilde 5/4, 3/4, 5/4, 3/4, 4/4, 3/4, 5/4, 6/4, 3/2 olarak değiştiğine dikkati çekiyor.

Henry VIII, Opéra'nın repertuarında 1919 yılına kadar kaldı, bu süre içinde doksanı yakın kez icra edildi. Eser Frankfurt'da 1887, Milano'da 1895, Moskova'da 1897, Londra'da 1889, Prag'da 1900 ve

Monte Carlo'da 1908'de izlendi. 1917 yılında Paris'te tekrar programa alınan Henry VIII, günümüzde Samson ve Dalila'dan sonra Saint-Saëns'in en iyi bilinen operasıdır.

Proserpine

4 perdelik opera

Libretto: Louis Gallet

Kompozisyon tarihi: 1886-7

İlk gösterim: Paris Opéra-Comique, 14 Mart 1887

Saint-Saëns'tan önce yaşamış olan besteciler tarafından opera konusu olarak kullanılan Proserpine (Persefon) eski Yunan mitolojisinden alınan bir öyküdür. Zeus ve bereket tanrıçası Ceres'in (Demeter) kızı olan Proserpine'nin cehennem tanrısı Plüton tarafından yeraltına kaçırılmasından kaynaklanan olaylar üzerine kurulmuştur. Proserpine'nin senenin birkaç ayını Plüton'la beraber geçirmesi zorunluluğu nedeniyle ortaya çıkan tanrılar arası çelişkilerin ve aşkların dinamiğini konu eder.

Proserpine operasının afişi.

Bu konuyu ilk işleyen besteci olan Jean-Baptiste Lully'nin onuncu operası Proserpine ilk kez 1680'de gösterilmişti. Aynı konu Joseph Martin Kraus (1781), daha sonra da klasik çağın ünlü bestecilerinden Giovanni Paisiello tarafından kullanılmış, Paisiello'nun Proserpine'i, besteci Napeoleon'in himayesinde Paris'te yaşarken 1803 yılında gösterilmişti.

Saint-Saëns'in Proserpine'i ise adı aynı taşımasına rağmen libretto Lully, Kraus ve Paisiello'nun kullandığı mitolojik öykü üzerine kurulmamıştır. Konu onaltıncı yüzyılda İtalya'da geçer. Soylu genç Sabatino'ya (tenor) aşık olan Proserpine (soprano), Sabatino'nun nişanlısı Angiola'ya (soprano) duyduğu

nefretle genç çiftten intikam almak için uğraşır. Bunun için kiralık katil Squarocca'yı (bariton) bile tutar. Sonunda Proserpine, Angiona'yı bıçaklayarak öldürür, kendisi de elinden bıçağı kapam Sabatino tarafından öldürülür. Operanın bu şekilde sona ermesi hoş gitmediği için daha sonra son sahne değiştirildi. Bu yeni şekilde Sabatino, Proserpine'in Angiona'yı bıçaklamasını önler. Proserpine de bıçağı kendi göğsüne saplayarak intihar eder.

Saint-Saëns Proserpine'i Paris'in güneydoğusundaki Chaville'de, piyano gibi fikirlerini üzerinde deneyeceği herhangi bir enstrüman yardımı olmadan, kafasındaki müziği doğrudan notaya geçirerek yazdı.

Operanın ilk iki perdesini göklere çıkaran eleştirmenler sonraki son iki perdede müziğin güzelliğinden kaybettiğini, biraz saçmalaşan dramada zorlama gelen bazı unsurların kurbanı olduğunu düşünmüşlerdi. 22 Mart 1887'de New York Times'ın Paris muhabiri şöyle yazıyordu: "Proserpine bir komik opera olarak başlıyor, sonra büyük opera oluyor, sonunda da bir melodram olarak bitiyor. Birinci perde çok sevimli, ikinci perde ise harika. Eğer opera böyle devam etseydi, müziksel açıdan yeni bir Faust olurdu. Hiç banal olmadığı halde müziği anlamak zor değil - zaten bu bestecinin kaleminden bayağı birşey çıkması beklenemez - müzik baştan sona pırl pırl ve orkestra partiyonu sürekli bir sürpriz ve zevk kaynağı... Saint-Saëns'in eseri hiç bir zaman popüler olmayacak; Proserpine başta edilecek operalardan biri değilse de bestecinin artan ününe olumlu katkısı olacak."

Paris Opéra-Comique'te 25 Mayıs 1877 tarihinde gaz lambalarındaki kaçaktan çıkan yangında salondaki 1600 seyirciden yüzden fazlası ölmüş, Saint-Saëns'in Proserpine operasının dekorları da tamamen yanıp kül olmuştu.

Birinci Bölümün Sonu